

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 1

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 1 : World in the 20th Century)

(1919 - 1950)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer the following questions in about 20 words each (any ten) : [20]

- (1) What is 'Mandate'?
- (2) What is meant by 'Utopian Socialism'?
- (3) Name the authors of the following works :
 - (i) 'Das Capital'
 - (ii) 'The Last Stage of Capitalism'
- (4) Who was Lita-Chao?
- (5) What is 'Great Depression'?
- (6) What was the symbol of the Fascist Party?
- (7) What is meant by 'Policy of Appeasement'?
- (8) Who declared the 'Atlantic Charter'? When?
- (9) Name any two Zionist leaders.
- (10) Who used the term 'Cold War' for the first time?
- (11) What is 'Bipolar System'?
- (12) State the years of the following events :
 - (i) The birth of Israel.
 - (ii) Establishment of NATO.

[4105] – 1

Page 1

P.T.O.

(13) Give the names :

- (i) The First Secretary General of UNO.
- (ii) Supreme Commander of Allied Power (SCAP) in Japan.

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Write a note on Hitler's autobiography.
- (2) What do you know about 'Sarekat Islam.
- (3) State the salient features of the Munich Pact.
- (4) State the objectives of the United Nations Organization.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Discuss the main provisions of the treaty of Versailles.
- (2) What were the major decisions taken by the Washington Conference?
- (3) Explain the background that led to the foundation of United Nations.
- (4) Discuss the genesis and nature of the Cold War.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) "The most important and persistent single factor in European affairs in the years following 1919 was the French demand for security." (E. H. Carr) Discuss.
- (2) Evaluate the role of Mustafa Kemal in the modernization of Turkey.
- (3) Explain the nature of the Berlin Crisis.
- (4) Examine the role of Mao-Tse-Tung in the Communist Revolution in China, 1949.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) आज्ञांकित प्रदेश पद्धती ('मॅण्डेट') म्हणजे काय?
- (२) 'स्वप्नाळू समाजवाद' म्हणजे काय?
- (३) खालील ग्रंथांचे लेखक सांगा :
 - (i) 'दास कॅपिटल'
 - (ii) 'द लास्ट स्टेज ऑफ कॅपिटॅलिझम'
- (४) 'लीता-चाओ' कोण होता?
- (५) 'आर्थिक महामंदी' म्हणजे काय?
- (६) फॅसिस्ट पक्षाचे बोधचिन्ह काय होते?
- (७) 'अनुनयाचे धोरण' म्हणजे काय?
- (८) 'अटलांटिक सनद' कोणी घोषित केली? केव्हा?
- (९) कोणत्याही दोन झिओनिस्ट नेत्यांची नावे सांगा.
- (१०) सर्वप्रथम 'शीत युद्ध' ही संज्ञा कोणी वापरली?
- (११) 'द्विध्रुवीकरण व्यवस्था' म्हणजे काय?
- (१२) खालील घटनांचे सन (वर्ष) सांगा :
 - (i) इस्रायलची निर्मिती
 - (ii) उत्तर अटलांटिक करार संघटना (नाटो)ची स्थापना.
- (१३) नावे द्या :
 - (i) संयुक्त राष्ट्रसंघाचे (युनो) पहिले महासचिव
 - (ii) जपानमधील दोस्त राष्ट्रांचे सर्वोच्च नियंत्रक

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) हिटलरच्या आत्मचरित्रावर टीप लिहा.
- (२) 'सारिकत इस्लाम' विषयी तुम्हांस काय माहीत आहे?
- (३) म्युनिच कराराची ठळक वैशिष्ट्ये सांगा.
- (४) संयुक्त राष्ट्रसंघाची उद्दिष्टे सांगा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) व्हर्सायच्या तहातील प्रमुख तरतुदींची चर्चा करा.
- (२) वॉशिंग्टन परिषदेने कोणते प्रमुख निर्णय घेतले?
- (३) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या स्थापनेची पार्श्वभूमी विशद करा.
- (४) शीत युद्धाची उत्पत्ती आणि स्वरूप यांची चर्चा करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन): [३०]

- (१) "फ्रेंचांची सुरक्षिततेची मागणी हा इ. स. १९१९ नंतरच्या युरोपियन घडामोडीतील सर्वात महत्त्वाचा आणि नित्याचा एकमेव घटक होता". (इ. एच. कार), चर्चा करा.
- (२) तुर्कस्थानच्या आधुनिकीकरणातील मुस्तफा केमालच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- (३) बर्लिन समस्येचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (४) चीनमधील इ. स. १९४९च्या साम्यवादी क्रांतीतील माओ-त्से-तुंगच्या कामगिरीचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 10

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS - Gr - II (A) : Medieval European Culture)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : [20]

- (1) What is the meaning of 'Lord'?
- (2) Define the term 'Culture'.
- (3) Define the term 'Middle Age'?
- (4) Write any two causes of the fall of Roman Empire.
- (5) What was the Hanseatic League?
- (6) What is the meaning of 'Craft Guilds'?
- (7) State the meaning of Church.
- (8) What is 'Legalism'?
- (9) What is meant by Representative Institutions?
- (10) Who wrote 'The City of God'?
- (11) Give any two examples of classic medieval literature.
- (12) Write the meaning of 'Black Death'.
- (13) Name any two Universities of Medieval Europe.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Examine the effects of the 'Black Death'.
- (2) State in brief Clunaic Reform.
- (3) Write note on Romanesque style.
- (4) What were the effects of Crusades on Europe?

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Narrate in brief the Barbarian invasions.
- (2) Explain critically the Magna Charta.
- (3) Discuss the administration of the Universities in Medieval Europe.
- (4) Give an account of the Medieval European Painting and Sculpture.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Explain the origin, meaning and nature of Feudalism.
 - (2) Examine the factors responsible for the decline of the temporal power of the church.
 - (3) What were Crusades? How did they affect the course of European history.
 - (4) What was Mercantalism? How did it affect the course of European trade and commerce?
-

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) 'लॉर्ड'चा अर्थ काय होतो?
- (२) 'संस्कृती' या संज्ञेचा अर्थ सांगा.
- (३) 'मध्य युग'या संज्ञेचा अर्थ सांगा.
- (४) रोमन साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कोणतेही दोन कारणे लिहा.
- (५) हॅन्सीअॅटिक परिषद म्हणजे काय?
- (६) 'व्यवसायिक श्रेणी'चा अर्थ काय?
- (७) 'चर्च'चा अर्थ सांगा.
- (८) 'कायदेशीरता' म्हणजे काय?
- (९) प्रतिनिधिक संस्था म्हणजे काय?
- (१०) 'सिटी ऑफ गॉड' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
- (११) मध्ययुगीन अभिजात वाङ्मयाची दोन उदाहरणे द्या.
- (१२) 'ब्लॉक डेथ'चा अर्थ लिहा.
- (१३) मध्ययुगीन युरोपातील कोणत्याही दोन विद्यापीठांची नावे सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) 'ब्लॅक डेथ'च्या परिणामांचे परीक्षण लिहा.
- (२) क्ल्युनियाक सुधारणा थोडक्यात सांगा.
- (३) रोमन प्रभावित कला शैलीवर टीप लिहा.
- (४) धर्मयुद्धाचे युरोपवर काय परिणाम झाले?

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) रानटी टोळ्यांच्या आक्रमणाचे थोडक्यात वर्णन करा.
- (२) 'मॅग्ना चार्टा'चे टीकात्मक समालोचन करा.
- (३) मध्ययुगीन युरोपातील विद्यापीठांच्या प्रशासनाची चर्चा करा.
- (४) मध्ययुगीन युरोपातील चित्रकला व शिल्पकलेची माहिती द्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) सरंजामशाहीचा उगम, अर्थ आणि स्वरूप विशद करा.
- (२) चर्चच्या ऐहिक सत्तेच्या पतनास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
- (३) धर्मयुद्ध म्हणजे काय? युरोपीय इतिहासाच्या प्रवाहावर त्याचा काय परिणाम झाला?
- (४) व्यापारवाद म्हणजे काय? युरोपातील व्यापार उदीमावर त्याचा काय परिणाम झाला?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 11

M.A. (PART - I) Examination – 2012
HISTORY
(HS. Gr - II - C : Revolution in France)
(1789 - 1848)
(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) Explain in brief the social structure in France on the eve of the Revolution.
- (2) What was the 'Estate General'?
- (3) Which classes were exempted from taxation?
- (4) Which famous book is written by Montesque?
- (5) What was Rousseau's main revolutionary thought?
- (6) State any two important decisions of the National Assembly.
- (7) What do you know about Jacobins?
- (8) State names of any four leaders of French Revolution of 1789.
- (9) What was the ideological impact of French Revolution of 1789?
- (10) What were the economic reformations as a result of French Revolution of 1789?
- (11) Write any four names of political parties in France at the time of Revolution of 1830?
- (12) What was the impact of French Revolution of 1830 on Belgium?
- (13) Who was Guizot?

[4105] – 11

Page 1

P.T.O.

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Describe social inequality before the French Revolution.
- (2) Write a note on Estates General.
- (3) State the causes of Revolution of 1830.
- (4) Discuss the domestic policy of Louis Phillippe.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Describe the political condition of France on the eve of the French Revolution.
- (2) Account for the rise of 'Reign of Terror'. How did Robespierre justify it?
- (3) Trace the events responsible for the rise of Middle Class Monarchy in France.
- (4) Discuss the development of socialist thoughts in France.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Evaluate the role of the French philosophers in bringing about the Revolution in France.
- (2) How was Napoleon's imperialistic policy responsible for his decline?
- (3) Discuss the socio-religious impact of the French Revolution on Europe.
- (4) Critically examine the impact of the French Revolution of 1830 on the other nations.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) क्रांतीच्या पूर्वसंध्येची फ्रान्समधील सामाजिक रचना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- (२) 'ईस्टेट्स जनरल' काय होती?
- (३) कर भरण्यात सूट असलेले वर्ग कोणते होते?
- (४) मॉन्टेस्क्यू याने कोणता प्रसिद्ध ग्रंथ लिहिला आहे?
- (५) रूसोचा प्रमुख क्रांतिकारक विचार कोणता होता?
- (६) राष्ट्रीय सभेने घेतलेले कोणतेही दोन महत्त्वपूर्ण निर्णय सांगा.
- (७) जॅकोबिन्सविषयी तुम्हांस काय माहीत आहे?
- (८) १७८९च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या कोणत्याही चार नेत्यांची नावे सांगा.
- (९) १७८९च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचा वैचारिक प्रभाव काय होता?
- (१०) १७८९च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचा परिणाम म्हणून कोणत्या आर्थिक सुधारणा करण्यात आल्या?
- (११) १८३०च्या क्रांतीच्या वेळच्या फ्रान्समधील कोणत्याही चार राजकीय पक्षांची नावे लिहा.
- (१२) १८३०च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचा बेल्जीयमवर काय प्रभाव पडला?
- (१३) गिझॉट कोण होता?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) क्रांतिपूर्व फ्रान्समधील सामाजिक विषमतेचे वर्णन करा.
- (२) 'ईस्टेट्स जनरल' यावर टीप लिहा.
- (३) १८३०च्या क्रांतीची कारणे सांगा.
- (४) लुई फिलीपेच्या अंतर्गत धोरणाची चर्चा करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या सुमारास असलेल्या फ्रान्समधील राजकीय परिस्थितीचे वर्णन करा.
- (२) 'दहशतीचे राज्य' उदयास येण्याची कारणमीमांसा करा. रॉबेस्पियरने त्याचे कसे समर्थन केले?
- (३) फ्रान्समध्ये मध्यमवर्गीय राजसत्तेच्या उदयास कारणीभूत ठरलेल्या घटनांचा मागोवा घ्या.
- (४) फ्रान्समध्ये समाजवादी विचारांचा विकास कसा घडून आला याची चर्चा करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) फ्रान्समध्ये राज्यक्रांती घडवून आणण्यात फ्रेंच तत्त्ववेत्त्यांनी बजावलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- (२) नेपोलियनच्या पतनास त्याचे साम्राज्यवादी धोरण कसे कारणीभूत ठरले?
- (३) फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या युरोपवर पडलेल्या सामाजिक व धार्मिक प्रभावाची चर्चा करा.
- (४) १८३०च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या इतर राष्ट्रांवर पडलेल्या प्रभावाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 12

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : II - D : Diplomatic History of Europe)

(1815-1914)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*
-
-

Q. 1. Answer in about 20 words each (any ten) : **[20]**

- (1) Write the year of the Vienna Congress.
- (2) Name any two countries in the 'Holy Alliance'.
- (3) What is meant by 'Metternich System'?
- (4) Where did the conferences of 'Concert of Europe' were held?
- (5) What were the 'Carlsbad Decrees'?
- (6) Define the term 'Industrial Economy'?
- (7) What is 'Eastern Question'?
- (8) What is meant by 'Zollverein'?
- (9) What is New Imperialism?
- (10) What is 'Balkan Wars'?
- (11) Who wrote 'Through the Dark Continent'?
- (12) What is meant by 'Balance of Power'?
- (13) State the years of the following historical events :
 - (i) Berlin treaty.
 - (ii) Treaty of Bucharest.

[4105] – 12

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer in about 50 words each (any two) : [10]

- (1) State in brief the principles of 'Vienna Congress'.
- (2) Make a note on 'Young Italy'.
- (3) Explain the significance of 'Balkan Wars'?
- (4) What was 'Splendid Isolation'?

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) : [20]

- (1) What were the causes that led to the Revolution of 1830 in France?
- (2) State the significance of the Berlin Congress, 1878.
- (3) What do you know about the 'Ottoman Empire'?
- (4) How far were the Balkan wars responsible for the First World War?

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) : [30]

- (1) What were the effects of the Revolution of 1848 on Europe?
- (2) Examine the causes of the Crimean War.
- (3) Examine Bismark's policy of Alliances.
- (4) Discuss the causes and consequences of the Balkan Wars of 1912-13.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) व्हिएन्ना परिषदेचे वर्ष लिहा.
- (२) 'पवित्र संघा'तील कोणत्याही दोन देशांची नावे द्या.
- (३) 'मेटरनिक पद्धती' म्हणजे काय?
- (४) संयुक्त युरोपच्या परिषदा कोठे भरविण्यात आल्या?
- (५) 'कार्लसबाद डिक्रीज' काय होते?
- (६) 'औद्योगिक अर्थव्यवस्था' या संज्ञेची व्याख्या सांगा.
- (७) 'पूर्वित् प्रश्न' म्हणजे काय?
- (८) 'झोल्वेरीन' (जकात संघ) म्हणजे काय?
- (९) नव साम्राज्यवाद म्हणजे काय?
- (१०) 'बाल्कन युद्धे' म्हणजे काय?
- (११) 'श्रु दि डार्क कॉन्टिनेंट' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
- (१२) 'सत्ता समतोल' म्हणजे काय?
- (१३) पुढील ऐतिहासिक घटनांची वर्षे लिहा :
 - (i) बर्लिन तह
 - (ii) बुखारेस्टचा तह

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) व्हिएन्ना परिषदेची प्रमुख तत्त्वे काय होती?
- (२) 'यंग इटालीवर' टीप लिहा.
- (३) बाल्कन युद्धांचे महत्त्व विशद करा.
- (४) 'वैभवशाली अलिप्तता' म्हणजे काय?

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) फ्रान्समध्ये १८३०ची राज्यक्रांती घडून येण्यास कोणती कारणे जबाबदार होती?
- (२) इ. स. १८७८च्या बर्लिन परिषदेचे महत्त्व सांगा.
- (३) ऑटोमन साम्राज्याविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे?
- (४) पहिल्या महायुद्धास बाल्कन युद्धे कितपत जबाबदार होती?

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) इ. स. १८४८च्या क्रांतीचे युरोपावरील परिणाम कोणते?
- (२) क्रिमियन युद्धाची कारणे स्पष्ट करा.
- (३) बिस्मार्कच्या मिश्रसंघ पद्धतीच्या धोरणाचे परीक्षण करा.
- (४) १९१२-१३मधील बाल्कन युद्धाची कारणे व परिणाम यांची चर्चा करा.

[4105] – 13

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : Gr - V (B) : Diplomatic History of the Marathas)

(1708-1818)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about **20** words each (**any ten**) :

[20]

- (1) State the importance of the battle of Khed.
- (2) Define the term 'Diplomacy'.
- (3) State the meaning of 'Chhatrapati'?
- (4) State any two provisions of the treaty of Dhorah-Sharai.
- (5) Why did Chhatrasal call Bajirao for help?
- (6) State any two effects of the third battle of Panipat?
- (7) Which powers formed the Quadruple Alliance?
- (8) What is 'Hindu Padapadshahi'?
- (9) What was 'Barbhai Council'?
- (10) What is 'Feudal'?
- (11) Why was Gulam Kadar killed?
- (12) Write the importance of Salbai treaty.
- (13) State the names of any two British diplomats at the court of Peshwas.

Q. 2. Answer in about 50 words each (any two) :

[10]

- (1) Explain the concept of Chauthai.
- (2) Explain the concept 'Maratha Confederacy'?
- (3) Bring out the importance of the Battle of Moti Talav.
- (4) What were the provisions of the treaty of Bassein (1802).

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) :

[20]

- (1) Examine the Maratha-Portuguese relation during Bajirao I.
- (2) How did the defeat of Maratha's in the Third Battle of Panipat affect the balance of power in India?
- (3) State the provisions and political significance of the treaty of Warna.
- (4) What role did the Barbhai Council play in the politics of Marathas?

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) :

[30]

- (1) "The Maratha Navy was destroyed by Peshwa Balaji Bajirao". Do you agree? Why?
- (2) Discuss the causes and consequences of the third Anglo-Maratha War.
- (3) Discuss the relation of the Marathas with Mysore.
- (4) Which major factors do you think were responsible for the downfall of the Maratha Power?

—————

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) खेडच्या लढाईचे महत्त्व सांगा.
- (२) 'राजनीती' या संज्ञेचा अर्थ सांगा.
- (३) 'छत्रपती' या उपाधीचा अर्थ सांगा.
- (४) दोराह-सराईच्या तहातील दोन तरतुदी सांगा.
- (५) छत्रसालाने बाजीरावास मदतीसाठी का बोलावले?
- (६) तिसऱ्या पानिपतच्या युद्धाचे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.
- (७) कोणत्या सत्तांनी चतुःसंघ स्थापन केला?
- (८) 'हिंदु पदपादशाही' म्हणजे काय?
- (९) 'बारभाई मंडळ' काय होते?
- (१०) 'सरंजाम' म्हणजे काय?
- (११) गुलाम कादरला का ठार करण्यात आले?
- (१२) सालबाईच्या तहाचे महत्त्व लिहा.
- (१३) पेशव्यांच्या दरबारी असणाऱ्या कोणत्याही दोन इंग्रज वकिलांची नावे सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) 'चौथाई' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (२) 'मराठा मंडळ' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) मोती तलावाच्या लढाईचे महत्त्व सांगा.
- (४) १८०२मधील वसईच्या तहातील प्रमुख तरतुदी काय होत्या.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) पहिल्या बाजीरावाच्या काळातील मराठे-पोर्तुगीज संबंधांचे परीक्षण करा.
- (२) पानिपतच्या तिसऱ्या लढाईतील मराठ्यांच्या पराभवाचा भारतातील सत्ता संतुलनावर कसा परिणाम झाला?
- (३) वारणेच्या तहातील तरतुदी व त्याचे राजकीय महत्त्व सांगा.
- (४) मराठ्यांच्या राजकारणात बारभाई मंडळाने कोणती कामगिरी बजावली?

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) 'पेशवा बाळाजी बाजीरावाने मराठ्यांचे आरमार बुडविले' या मताशी तुम्ही सहमत आहात काय? का?
- (२) तिसऱ्या इंग्रज-मराठा युद्धाची कारणे आणि परिणाम यांची चर्चा करा.
- (३) मराठे-म्हैसूर संबंधाची चर्चा करा.
- (४) तुमच्या मते मराठी सत्तेच्या पतनास कोणते महत्त्वाचे घटक कारणीभूत ठरले?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 14

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS : Gr - V - C : Cultural History of Maharashtra)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : [20]

- (1) Name the Chinese pilgrim who has made a mention of Maharashtra as 'Mo-ha-la-cha.
- (2) Which is the oldest known book in Marathi?
- (3) Write the other name of Gyaneshwari.
- (4) What was the main purpose of composing the Rajya Vyavahar Kosha?
- (5) State any two duties of Warkaris.
- (6) Name any two saints from Dutta Cult.
- (7) Which is the main deity of Ramdasi Cult.
- (8) Write the definition of Maharashtra Dharma by V. K. Rajwade.
- (9) Explain the concept 'Social Mobility'.
- (10) What was the duty of 'Kulkarni' as an office bearer in villages?
- (11) Explain the term 'Farman'.
- (12) Name any two places having Maratha wall Paintings.
- (13) State any two popular means of pastimes in the Medieval Period.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Write short note on 'Lilacharitra'.
- (2) State the main types of Shahiri literature.
- (3) What is the meaning of the term Gramanya?
- (4) Write short note on 'Miniature Paintings'.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Write the sources of the study of culture of Maharashtra.
- (2) Discuss the poetry of Saint Tukaram.
- (3) Describe the different views about Maharashtra Dharma.
- (4) Write a note on Balutedars.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Explain the contribution of saints to the cultural life of Maharashtra.
- (2) Write an essay on the origin and growth of Marathi language.
- (3) Describe the Maratha architecture with special reference to forts.
- (4) Discuss the major festivals of Maharashtra and explain their importance.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) 'मो-ह-ल-चा' असा महाराष्ट्राचा उल्लेख करणाऱ्या चिनी प्रवाशाचे नाव द्या.
- (२) मराठीतील ज्ञात आद्य ग्रंथ कोणता?
- (३) ज्ञानेश्वरीचे दुसरे नाव लिहा.
- (४) 'राज्यव्यवहार कोषा'च्या रचनेमागचा मुख्य हेतू कोणता होता?
- (५) वारकऱ्यांची कोणतीही दोन आचरणे सांगा.
- (६) दत्त संप्रदायातील कोणत्याही दोन संतांची नावे द्या.
- (७) रामदासी पंथाचे मुख्य दैवत कोणते आहे?
- (८) वि. का. राजवाडे यांनी केलेली महाराष्ट्र धर्माची व्याख्या लिहा.
- (९) 'सामाजिक गतिशीलता' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (१०) गावांतील एक अधिकारी म्हणून 'कुलकर्णी' याचे काय कर्तव्य होते?
- (११) 'फर्मान' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (१२) मराठा भित्तिचित्रे असणाऱ्या कोणत्याही दोन ठिकाणांची नावे द्या.
- (१३) मध्ययुगीन काळातील कोणतीही दोन लोकप्रिय करमणुकीची साधने सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) 'लीळाचरित्र' यावर संक्षिप्त टीप लिहा.
- (२) शाहिरी वाङ्मयाचे मुख्य प्रकार सांगा.
- (३) 'ग्रामण्य' या संज्ञेचा अर्थ काय?
- (४) 'लघुचित्रे' यावर संक्षिप्त टीप लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) महाराष्ट्र संस्कृतीच्या अभ्यासाची साधने लिहा.
- (२) संत तुकारामांचे काव्य याची चर्चा करा.
- (३) महाराष्ट्र धर्माबाबतची विविध मते वर्णन करा.
- (४) बलुतेदार यावर टीपन लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) महाराष्ट्राच्या सांस्कृतिक जीवनात संतांचे योगदान स्पष्ट करा.
- (२) मराठी भाषेचा उद्गम आणि विकास यावर निबंध लिहा.
- (३) किल्ल्यांच्या विशेष संदर्भात मराठा स्थापत्याचे वर्णन करा.
- (४) महाराष्ट्रातील महत्त्वाच्या सणांची चर्चा करा आणि त्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 15

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : V - D : Maharashtra in the 19th Century)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about 20 words each (any ten) :

[20]

- (1) State any two salient features of Royatwari System.
- (2) Explain the term 'Balutedar'.
- (3) What is meant by 'Bureaucracy'?
- (4) Explain the term 'Romanticism'.
- (5) State any two salient features of the Charter Act of 1813.
- (6) What is 'Humanism'?
- (7) State any two reformers associated with Paramahans Mandali.
- (8) Explain the term Urbanisation.
- (9) Name any two cities that flourished in the British Period.
- (10) What is meant by 'Commercialization of Agriculture'?
- (11) State any two objectives of Bombay Association.
- (12) When and where the Deccan Association was founded?
- (13) What do you know about 'Nibandha Mala' of Vishnushatri Chiplunkar?

[4105] – 15

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer in about 50 words each (any two) :

[10]

- (1) State the nature of political structure in Maharashtra at the beginning of the 19th century.
- (2) Explain the concept 'Utilitarianism'.
- (3) State the Principles of Prarthana Samaj.
- (4) Explain the term 'Rural-Urban Dichotomy'.

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) :

[20]

- (1) State the salient features of the British Judicial System in Maharashtra.
- (2) Explain the factors that led to the rise of middle class in Maharashtra.
- (3) Examine the attempt made by Mahatma Phule for the emancipation of woman.
- (4) Describe the nature of foreign trade in the 19th century Maharashtra.

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) :

[30]

- (1) What were the potentials of innovation in the 'No-innovation Policy' of Elphinstone?
- (2) Explain the contribution of the social reformers for the eradication of castism in Maharashtra.
- (3) Give an account of industrial development in the 19th century Maharashtra.
- (4) Examine the new literature in 19th century, with special reference to the historical literature.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) रयतवारी पद्धतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (२) 'बलुतेदार' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) 'नोकरशाही' म्हणजे काय?
- (४) 'स्वच्छंदतावाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (५) १८१३च्या सनदी कायद्याची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (६) 'मानवतावाद' म्हणजे काय?
- (७) 'परमहंस मंडळी'शी संबंधित कोणत्याही दोन सुधारकांची नावे सांगा.
- (८) 'नागरीकरण' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (९) ब्रिटिश कालखंडात भरभराटीस आलेल्या कोणत्याही दोन नगरांची नावे द्या.
- (१०) 'शेतीचे व्यापारीकरण' म्हणजे काय?
- (११) बॉम्बे असोशिएशनची कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.
- (१२) डेक्कन असोशिएशनची स्थापना केव्हा व कोठे झाली?
- (१३) विष्णुशास्त्री चिपळूणकरांच्या 'निबंधमाले' विषयी तुम्हांला काय माहिती आहे?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) १९व्या शतकाच्या सुरुवातीच्या महाराष्ट्रातील राजकीय संरचनेचे स्वरूप सांगा.
- (२) 'उपयुक्ततावाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (३) प्रार्थना समाजाची तत्वे सांगा.
- (४) 'ग्रामीण-शहरी दरी' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) महाराष्ट्रातील ब्रिटिशांच्या न्याय व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- (२) महाराष्ट्रातील मध्यमवर्गाच्या उदयास कारणीभूत ठरलेले घटक स्पष्ट करा.
- (३) स्त्रियांच्या बंधमुक्ततेसाठी महात्मा फुल्यांनी केलेल्या प्रयत्नांचे परीक्षण करा.
- (४) १९व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या विदेशी व्यापाराच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) :

[३०]

- (१) एल्फीस्टनच्या 'नवे काही नको' या धोरणात नवतेच्या कोणत्या सुप्त शक्ती होत्या?
- (२) महाराष्ट्रातील 'जातीनिर्मूलनासाठी समाज सुधारकांनी दिलेले योगदान' स्पष्ट करा.
- (३) १९व्या शतकातील महाराष्ट्राच्या औद्योगिक विकासाचा आढावा घ्या.
- (४) ऐतिहासिक साहित्याच्या विशेष संदर्भात, १९व्या शतकातील नवीन साहित्याचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 16

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS. Gr - VI - A : British Administrative Policy in India)

(1818 - 1919)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) Why was the East India Company established?
- (2) What does the term 'Dual Government' mean?
- (3) Give two provisions of the Regulating Act.
- (4) State the social legislations of Sir William Bentick.
- (5) Name two native states annexed by the British.
- (6) Give two features of the Ryotwari System.
- (7) What was the Ring Fence Policy.
- (8) Explain the meaning of the term 'Viceroy'.
- (9) Give two effects of British tariff policy.
- (10) What was the importance of The Hunter Commission.
- (11) State two provisions of Councils Act of 1892.
- (12) Who founded the Archeological Survey of India?
- (13) State two features of the Morley Minto Reforms of 1909.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) What were the effects of the Subsidiary Alliance?
- (2) Explain the philosophy of the Utilitarians.
- (3) Examine the provisions of the Vernacular Press Act.
- (4) Explain 'Divide and Rule' in the context of British Policy in India.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) What were the provisions of the Pitt's India Act?
- (2) Explain the policy of 'Doctrine of Lapse'. What was its impact?
- (3) Examine how the uprising of 1857 affected British Policy in India.
- (4) What was the Campbell Commission? What were its recommendations?

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) What was the Permanent Settlement? Examine its main features and impact on Indian Agriculture.
- (2) Examine the importance of the Government of India Act of 1858. What were its main provisions?
- (3) Take a review of the British policy towards education in India. What steps did the British take to introduce western education?
- (4) Critically analyze the provisions of the Government of India Act of 1919 with special reference to the Montagu Declaration of 1917.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) ईस्ट इंडिया कंपनीची स्थापना का करण्यात आली होती?
- (२) दुहेरी राज्यव्यवस्था या संज्ञेचा अर्थ काय?
- (३) रेग्युलेटिंग अॅक्टच्या दोन तरतुदी द्या.
- (४) सर विल्यम बेंटिंकचे सामाजिक कायदे सांगा.
- (५) ब्रिटिशांनी खालसा केलेल्या दोन राज्यांची नावे द्या.
- (६) रयतवारी पद्धतीची दोन वैशिष्ट्ये द्या.
- (७) कुंपणाचे (रिंग फेन्स) धोरण काय होते?
- (८) 'व्हाईसरॉय' या संज्ञेचा अर्थ स्पष्ट करा.
- (९) ब्रिटिशांच्या जकात धोरणाचे दोन परिणाम द्या.
- (१०) हंटर कमिशनचे महत्त्व काय होते?
- (११) १८९२च्या कौन्सिल अॅक्टच्या दोन तरतुदी सांगा.
- (१२) भारतीय पुरातत्त्ववीय विभागाची स्थापना कोणी केली?
- (१३) मोर्ले-मिंटो सुधारणेची (१९०९) दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) तैनाती फौजेचे परिणाम काय होते?
- (२) उपयुक्तावाद्यांचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
- (३) देशी वृत्तपत्रांच्या कायद्याच्या तरतुदींचे परीक्षण करा.
- (४) भारताच्या संदर्भात 'फोडा आणि राज्य करा' हे ब्रिटिशांचे धोरण स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) पिट्टच्या इंडिया अॅक्टच्या तरतुदी काय होत्या?
- (२) 'खालसा धोरण' स्पष्ट करून त्याचे परिणाम काय होते ते सांगा?
- (३) भारतातील १८५७चा उठाव ब्रिटिशांची धोरणे बदलण्यास कारणीभूत ठरला त्याचे परीक्षण करा.
- (४) कॅम्पबेल आयोग काय होता? त्याच्या शिफारशी काय होत्या?

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) कायमधारा पद्धत काय होती? त्याची मुख्य वैशिष्ट्ये व भारतीय शेतीवरील परिणामांचे परीक्षण करा.
- (२) १८५८च्या भारतविषयक कायद्याच्या महत्त्वाचे परीक्षण करून त्याच्या प्रमुख तरतुदी सांगा.
- (३) ब्रिटिशांच्या भारतातील शैक्षणिक धोरणाचा आढावा घेऊन पाश्चिमात्य शिक्षण सुरू करण्यासाठी ब्रिटिशांनी कोणते प्रयत्न केले ते लिहा.
- (४) १९१७च्या मॉटॅग्यूच्या जाहीरनाम्याच्या विशेष संदर्भात १९१९च्या भारत सरकारच्या कायद्यातील तरतुदींचे चिकित्सक परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 17

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

**(HS : Gr - VI D : Socio-Religious Ideological Trends in
Modern India)**

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about 20 words each (any ten) :

[20]

- (1) Define the term 'Renaissance'.
- (2) Name the newspaper started by Raja Rammohan Roy.
- (3) Who established the Tattvabodhini Sabha?
- (4) Who was associated with the Young Bengal Movement?
- (5) Give the meaning of the term 'caste'.
- (6) What were the objectives of the Paramhansa Sabha?
- (7) Explain the term 'Hindu Revivalism'.
- (8) Name the authors of
 - (i) Satyarth Prakash
 - (ii) Gulamgiri
- (9) What does the term 'Pan Islamism' mean?
- (10) Name the founders of the Anglo-Moham medan Defence Association.
- (11) Who established the 'Shri Narayan Dharmapalan Yogam'?
- (12) Name the Founder of the 'Ezhava Sabha'.
- (13) Who led the Vaikom Satyagraha?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer in about 50 words each (any two) :

[10]

- (1) Elucidate on the thoughts of Lokahitavadi on 'New Education'.
- (2) Bring out the role of Ishwarchandra Vidyasagar in the field of women's education.
- (3) Examine the contribution of Chirag Ali.
- (4) State the objectives of the Arya Samaj.

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) :

[20]

- (1) Examine the philosophy and teachings of the Prarthana Samaj.
- (2) Evaluate the contribution of K. R. Cama in the Parsi Reform Movement.
- (3) Explain the role and contribution of Karsandas Mulji in the social reform movement in Gujarat.
- (4) Give the salient features and impact of the Shree Narayana Movement in Kerala.

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) :

[30]

- (1) Examine the role played by religion in the society in ancient and medieval India.
- (2) Take a review of the role of Sir Syed Ahmed Khan in the Aligarh Movement.
- (3) Examine the contribution of Mahatma Jotiba Phule to the social reform movement in Maharashtra.
- (4) Explain the background and course of the Non-Brahmin Movement in Tamilnadu.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) प्रबोधनाची व्याख्या लिहा.
- (२) राजा राममोहन राय यांनी सुरू केलेल्या वृत्तपत्राचे नाव काय होते?
- (३) 'तत्त्वबोधिनी सभा' कोणी स्थापन केली?
- (४) 'यंग बेंगॉल' चळवळीशी कोण संबंधित होते?
- (५) 'जात' या संकल्पनेचा अर्थ लिहा.
- (६) परमहंस सभेची उद्दिष्टे कोणती होती?
- (७) 'हिंदू पुनरुज्जीवनवाद' संकल्पना स्पष्ट करा.
- (८) खालील ग्रंथांच्या लेखकांची नावे सांगा :
 - (i) सत्यार्थ प्रकाश
 - (ii) गुलामगिरी
- (९) 'पॅन-इस्लामिझम' (समग्र इस्लामवाद) म्हणजे काय?
- (१०) 'अँग्लो-मोहंमदन डिफेंस असोशिएशन'च्या संस्थापकाचे नाव लिहा.
- (११) 'श्री नारायण धर्मपालन योग'ची स्थापना कोणी केली?
- (१२) 'इझावा सभे'चे संस्थापक कोण होते?
- (१३) वायकोम सत्याग्रहाचे नेतृत्व कोणी केले होते?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) लोकहितवादींच्या 'नवे शिक्षण' यावरील विचारांचा परामर्ष घ्या.
- (२) स्त्री शिक्षणाबाबत ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांनी बजाविलेल्या भूमिकेबद्दल लिहा.
- (३) चिराग अली यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (४) आर्य समाजाची उद्दिष्टे लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) प्रार्थना समाजाची तत्त्वे आणि शिकवण यांचे परीक्षण करा.
- (२) पारशी समाज सुधारणा चळवळीतील के. आर. कामा यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- (३) गुजरातच्या समाज सुधारणा चळवळीतील करसनदास मुळर्जींची भूमिका व योगदान स्पष्ट करा.
- (४) केरळमधील श्री नारायण चळवळीची ठळक वैशिष्ट्ये आणि परिणाम लिहा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) प्राचीन आणि मध्ययुगीन भारतातील समाजात धर्माने बजाविलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- (२) अलीगड चळवळीत सर सय्यद अहमद खान यांनी बजाविलेल्या भूमिकेचा आढावा घ्या.
- (३) महाराष्ट्राच्या समाजसुधारणा चळवळीत म. फुलेंच्या योगदानाविषयी परीक्षण करा.
- (४) तामिळनाडूतील ब्राम्हणेतर चळवळीची पार्श्वभूमी स्पष्ट करून तिची वाटचाल लिहा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 18

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(Dr. B. R. Ambedkar and His Times)

(1891 - 1956)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : [20]

- (1) Give any two names of Dalit reformers in Pre-Ambedkar times in Maharashtra.
- (2) What is 'Samvad Kaumudi'?
- (3) What is meant by 'Satyashodhak Jalse'?
- (4) Who was the founder of Theosophical Society?
- (5) What are the principles of the Arya Samaj?
- (6) What is 'Bahishkrut Bharat'?
- (7) What is 'Communal Award'?
- (8) Explain the concept of 'Social Justice'.
- (9) Write the aims of the Independent Labour Party.
- (10) Write the names of any two books written by Dr. B. R. Ambedkar.
- (11) State any two objectives of Republican Party of India.
- (12) Write any two provisions of the Constitution which safeguarded the rights of lower caste.
- (13) Why did Dr. B. R. Ambedkar prefer Buddhism for religious conversion.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Write a short note on Ishwarchandra Vidyasagar.
- (2) Explain the significance of Mahad Satyagraha.
- (3) Write the provisions of Hindu Code Bill.
- (4) Write the objectives of the All India Scheduled Caste Federation.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Evaluate the career of Dr. B. R. Ambedkar as a Journalist.
- (2) Review the contribution of Swami Dayanand Saraswati to the religious reform movement.
- (3) Explain the role of Dr. B. R. Ambedkar in the three Round Table Conferences.
- (4) Explain the economic thought of Dr. B. R. Ambedkar.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Explain the socio-economic conditions prevalent in Pre-Ambedkar times.
- (2) Evaluate the achievements of Raja Rammohan Roy as the pioneer reformer of Modern India.
- (3) Explain the contribution of Mahatma Phule in solving the problems of untouchables.
- (4) Examine the role of Dr. B. R. Ambedkar in strengthening the position of Dalits through the Indian Constitution.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) आंबेडकर पूर्व काळातील महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन दलित समाजसुधारकांची नावे द्या.
- (२) 'संवाद कौमुदी' काय आहे?
- (३) 'सत्यशोधक जलसे' म्हणजे काय?
- (४) थिऑसॉफिकल सोसायटीचे संस्थापक कोण होते?
- (५) 'आर्य समाजा'ची तत्त्वे सांगा.
- (६) 'बहिष्कृत भारत' म्हणजे काय?
- (७) 'जातीय निवाडा' म्हणजे काय?
- (८) 'सामाजिक न्याय' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (९) स्वतंत्र मजूर पक्षाचे ध्येय काय होते?
- (१०) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी लिहिलेल्या कोणत्याही दोन पुस्तकांची नावे लिहा.
- (११) रिपब्लिकन पार्टी ऑफ इंडियाची कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.
- (१२) मागास जातींच्या हक्कांचे संरक्षण करणाऱ्या घटनेतील कोणत्याही दोन तरतुदी लिहा.
- (१३) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी धर्मातरासाठी बौद्ध धर्माला प्राधान्य का दिले?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांच्यावर संक्षिप्त टीप लिहा.
- (२) महाडच्या सत्याग्रहाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (३) हिंदू कोड बिलातील तरतुदी लिहा.
- (४) ऑल इंडिया शेड्यूलड कास्ट फेडरेशनची उद्दिष्टे लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) पत्रकार म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- (२) स्वामी दयानंद सरस्वतींच्या धर्म सुधारणा चळवळीतील कार्याचा आढावा घ्या.
- (३) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची तीन गोलमेज परिषदांमधील भूमिका स्पष्ट करा.
- (४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पूर्वकालीन सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती स्पष्ट करा.
- (२) आधुनिक भारतातील आद्य समाजसुधारक म्हणून राजा राममोहन रॉय यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- (३) अस्पृश्यांच्या समस्या सोडविण्यामध्ये महात्मा फुले यांनी दिलेले योगदान स्पष्ट करा.
- (४) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी भारतीय राज्यघटनेद्वारे दलितांची स्थिती बळकट करण्यासाठी पार पाडलेल्या भूमिकेचे परीक्षण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 19

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS - Gr - V - A : Administrative, Socio-Economic
History of the Marathas)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer **any ten** of the following in about **20** words each :

[20]

- (1) Name any two Sanskrit works useful for the study of the administrative, socio-economic history of the Marathas.
- (2) Who were the two most important officials of the Maratha village administration?
- (3) What was the 'Jahajfuti'.
- (4) What were the dimensions of the 'Bigha' under the Marathas?
- (5) What was the 'Paiposi'?
- (6) Name the three main officials of Maratha fort administration.
- (7) What do you know about the 'Brahmasabha'?
- (8) State the main duties of the Kotwal.
- (9) What was the 'Gotsabha'?
- (10) State any two rules for soldiers in Shivaji's army.
- (11) What does Balut mean?
- (12) Explain two important duties of the 'Deshmukh'.
- (13) Name any four major trade centers of the Maratha period.

[4105] – 19

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q.2. Answer any two of the following questions in about **50** words each : **[10]**

- (1) What do you know about the Sabhasad Bakhar?
- (2) Explain the duties of the 'Kulkarni'.
- (3) State the principles of assessment of land in the Maratha period.
- (4) What were the duties of the 'Chaugula' in village administration?

Q.3. Answer any two of the following questions in about **150** words each : **[20]**

- (1) Explain the concept of Kingship in the Royal Period of the Marathas.
- (2) Evaluate the Maratha provincial administration.
- (3) Assess the position of women in the Maratha period.
- (4) Examine the sources of income of the state in the Royal period.

Q.4. Answer any two of the following questions in about **500** words each. **[30]**

- (1) Bring out the importance of the Ashta Pradhan Mandal in the central administration of the Marathas.
 - (2) Explain the social aspects of the Balutedari System in 17th and 18th century Maharashtra.
 - (3) What were the sources of public income of the Maratha State?
 - (4) Review the industrial centres of medieval Maharashtra.
-

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) मराठ्यांच्या प्रशासकीय, सामाजिक व आर्थिक इतिहासाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या दोन संस्कृत ग्रंथांची नावे लिहा.
- (२) मराठ्यांच्या ग्रामीण प्रशासनातील महत्त्वाचे दोन अधिकारी कोण होते?
- (३) 'जहाजफुटी' काय होता?
- (४) मराठेकालीन 'बिध्या'चे मोजमाप काय होते?
- (५) 'पायपोसी' काय होती?
- (६) मराठ्यांच्या किल्ला प्रशासनातील तीन मुख्य अधिकाऱ्यांची नावे सांगा.
- (७) 'ब्रम्हसभे'विषयी आपणांस काय माहिती आहे?
- (८) कोतवालाची मुख्य कामे सांगा.
- (९) 'गोतसभा' काय होती?
- (१०) शिवाजी महाराजांच्या सैन्यातील शिपायांसाठी असलेले कोणतेही दोन नियम सांगा.
- (११) 'बलुत' म्हणजे काय होते?
- (१२) देशमुखाची महत्त्वाची दोन कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- (१३) मराठाकालीन कोणत्याही प्रमुख चार व्यापारी केंद्रांची नावे द्या.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

प्र. २. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) सभासद बखरीविषयी आपणांस काय माहिती आहे?
- (२) 'कुलकर्णी'ची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- (३) मराठाकालीन जमीन महसूल आकारणीची तत्त्वे सांगा.
- (४) ग्रामीण प्रशासनातील 'चौगुला'ची कर्तव्ये काय होती?

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) मराठ्यांच्या काळातील राजपदाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- (२) मराठ्यांच्या प्रांतिक प्रशासनाचे मूल्यमापन करा.
- (३) मराठाकालीन स्त्रियांच्या स्थितीचे मूल्यमापन करा.
- (४) शिवकालीन मराठा राज्याच्या उत्पन्नाच्या साधनांचे परीक्षण करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) मराठ्यांच्या केंद्रीय प्रशासनातील अष्टप्रधान मंडळाचे महत्त्व सांगा.
- (२) १७व्या व १८व्या शतकातील महाराष्ट्रातील बलुतेदारी पद्धतीचे सामाजिक पैलू स्पष्ट करा.
- (३) मराठा राज्याची सार्वजनिक उत्पन्नांची साधने कोणती होती?
- (४) मध्ययुगीन महाराष्ट्रातील औद्योगिक केंद्रांचा आढावा घ्या.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 2

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 3 : History of India)

(Upto A.D. 1200)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) From which Indus sites we have the concrete evidence of rice?
- (2) What do you know about 'Meluha'?
- (3) Explain the Rigvedic term 'Vrajapati'
- (4) Explain the term 'Godhan'.
- (5) What is 'Dhamma'?
- (6) Who convened the Third Buddhist Council at Pataliputra? When?
- (7) State the three main Schools in the field of Sculpture in Ancient India.
- (8) Who's reign saw the high water-mark of the Gupta Empire?
- (9) Who was the only Vakataka King having the title of 'Samrat'.
- (10) State the name of the Chinese Pilgrim who visited India during the reign of Harshavardhana.
- (11) Which was the capital of Rashtrakutas?
- (12) Who wrote 'Kavirajmarga'?
- (13) Who composed the eulogy of Pulakeshin II in the Aihole inscription?

[4105] – 2

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Write a short note on the Upanishads.
- (2) Discuss in brief the achievements of Kanishka.
- (3) Explain the importance of the Sangam Age Literature.
- (4) Discuss the effects of Arab Invasion of India.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Give an account of the town planning and economic life of Indus Valley people.
- (2) Account for rise of Buddhism. Discuss its main teachings.
- (3) Account for decline and fall of the Gupta Empire.
- (4) Review the administrative system of the Cholas.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Evaluate the various kinds of sources for the study of ancient India.
- (2) Estimate career of Ashoka as one of the greatest emperors of Ancient India.
- (3) Sketch the career of Harshavardhana and explain his religious policy.
- (4) What is Greater India? Discuss the religious impact of ancient India on it.

—————

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) सिंधु संस्कृतीच्या कोणकोणत्या ठिकाणी तांदळाचे पुरावे आपणास आढळतात?
- (२) 'मेलुहा' बद्दल तुम्हांला काय माहिती आहे?
- (३) 'ब्रजापती' ही ऋग्वेदकालीन संज्ञा स्पष्ट करा.
- (४) 'गोधन' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (५) 'धम्म' म्हणजे काय?
- (६) पाटलीपुत्र येथे तिसरी बौद्ध धर्म परिषद कोणी आयोजित केली होती? केव्हा?
- (७) प्राचीन भारतातील शिल्पकलेच्या क्षेत्रातील तीन प्रमुख शैलींची नावे सांगा.
- (८) कोणाच्या कारकिर्दीत गुप्त साम्राज्याच्या उत्कर्षाचा कळस गाठला गेला?
- (९) 'सम्राट' ही उपाधी असणारा एकमेव वाकाटक राजा कोण होता?
- (१०) हर्षवर्धनाच्या कारकिर्दीत भारताला भेट देणाऱ्या चिनी यात्रेकरूचे नाव सांगा.
- (११) राष्ट्रकूट राजांची राजधानी कोणती होती?
- (१२) 'कविराजमार्ग' कोणी लिहिले?
- (१३) ऐहोळे कोरीव लेखात पुलकेशी दुसरा याची प्रशंसा कोणी लिहिली आहे?

प्र. २. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) 'उपनिषदे' यावर थोडक्यात टीप लिहा.
- (२) कनिष्काच्या कामगिरीची थोडक्यात चर्चा करा.
- (३) संगम साहित्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (४) भारतावरील अरब आक्रमणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) सिंधू संस्कृतीमधील लोकांची नगररचना आणि आर्थिक जीवन यांचा वृत्तांत द्या.
- (२) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणमीमांसा करा. त्या धर्माच्या प्रमुख शिकवणुकींची चर्चा करा.
- (३) गुप्त साम्राज्याची अधोगती आणि पाडावाची कारणमीमांसा करा.
- (४) चोलांच्या राज्यव्यवस्थेचा आढावा घ्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन): [३०]

- (१) प्राचीन भारताच्या अभ्यासाच्या विविध साधनांचे मूल्यमापन करा.
- (२) प्राचीन भारतातील एक सर्वात मोठा सम्राट म्हणून अशोकाच्या कारकिर्दीचे मूल्यमापन करा.
- (३) हर्षवर्धनाचे चरित्र सांगून त्याच्या धार्मिक धोरणाचे वर्णन करा.
- (४) बृहत्तर भारत म्हणजे काय? प्राचीन भारताचा त्यावर कोणता धार्मिक प्रभाव होता?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 3

M.A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 5 : Royal Period of Maratha History)

(1630 to 1707)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) All questions are compulsory.

(ii) Figures to the right indicate full marks.

Q. 1. Answer the following questions in about 20 words each (any ten) : [20]

- (1) State any two Sanskrit sources useful for the Study of Royal Period.
- (2) What is 'Maval'?
- (3) Name the authors of the following works :
 - (i) 'History of the Marathas'
 - (ii) 'Naikabhed'
- (4) Write any two objectives of the foundation of Swarajya.
- (5) State the years of the following events :
 - (i) The Treaty of Purandar.
 - (ii) First Coronation of Shivaji Maharaj.
- (6) Which was the return route of Shivaji's Second attack of Surat?
- (7) Who was Henry Oxinden?
- (8) Give the names of two Hindi works written by Sambhaji.
- (9) Name the persons to whom the following titles were awarded :
 - (i) 'Chhandogamatya'
 - (ii) 'Hukumatpannha'

[4105] – 3

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

- (10) What was the incident with which the name of Suryaji Pisal is associated in the History of Marathas?
- (11) What was the war technique of the Marathas for which they were well known?
- (12) What compelled Rajaram to adopt the policy of granting watans?
- (13) State the meaning of 'Maratha War of Independence'.

Q.2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Discuss the religious condition of Maharashtra on the eve of Shivaji's rise.
- (2) State the importance of Javali incident.
- (3) Why did Shivaji coronate himself for the second time?
- (4) What are the various motives behind the Karnataka Expedition of Chhatrapati Shivaji?

Q.3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Explain the various types of Marathi sources for the study of Shivaji and his time.
- (2) Write the views of various historians about the execution of Afzal Khan. State your opinion.
- (3) Examine Shivaji - English relations.
- (4) Sketch the career of Chhatrapati Sambhaji in brief.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Account for the invasion of Shaista Khan on the Maratha Country.
- (2) Describe the expedition of Siddi Jauhar.
- (3) Examine the factors responsible for the release of Shahu.
- (4) Assess the role played by Santaji Ghorpade and Dhanaji Jadhav in the Maratha War of Independence.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) शिवकाळाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेली कोणतीही दोन संस्कृत साधने सांगा.
- (२) 'मावळ' म्हणजे काय?
- (३) खालील ग्रंथांचे लेखक सांगा :
 - (i) 'History of the Marathas' (हिस्ट्री ऑफ द मराठाज)
 - (ii) 'Naikabhed' (नाईकाभेद)
- (४) शिवाजी महाराजांचे स्वराज्य स्थापनेमागील कोणतेही दोन उद्देश लिहा.
- (५) खालील घटनांचे वर्ष सांगा :
 - (i) पुरंदरचा तह
 - (ii) शिवाजी महाराजांचा पहिला राज्याभिषेक
- (६) दुसऱ्या सुरत लुटीतील शिवाजी महाराजांचा परतीचा मार्ग कोणता होता?
- (७) हेन्नी ऑकसेंडन कोण होता?
- (८) संभाजी महाराजांनी लिहिलेल्या दोन हिंदी ग्रंथांची नावे सांगा.
- (९) खालील दोन पदव्या कोणास देण्यात आल्या त्यांची नावे द्या :
 - (i) 'छंदोगामात्य'
 - (ii) 'हुकुमतपन्हा'
- (१०) मराठ्यांच्या इतिहासामध्ये सूर्याजी पिसाळ याचे नाव कोणत्या घटनेशी निगडित आहे?
- (११) मराठे कोणत्या युद्धतंत्रासाठी प्रसिद्ध होते?
- (१२) राजारामाला वतने देण्यासंबंधीचे धोरण का अवलंबावे लागले?
- (१३) मराठ्यांच्या स्वातंत्र्ययुद्धाचा अर्थ सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) शिवाजी महाराजांच्या उदयाच्या वेळच्या महाराष्ट्राच्या धार्मिक परिस्थितीची चर्चा करा.
- (२) जावळी प्रसंगाचे महत्त्व सांगा.
- (३) शिवाजी महाराजांनी दुसऱ्या वेळी राज्याभिषेक का केला?
- (४) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे कर्नाटक मोहिमेमागील विविध हेतू कोणते?

प्र. ३. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) शिवाजी व शिवकाळाच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असलेल्या विविध प्रकारच्या मराठी साधनांची माहिती द्या.
- (२) अफजलखान वधाबाबत प्रमुख इतिहासकारांची मते सांगून तुमचे मत नोंदवा.
- (३) शिवाजी महाराज-इंग्रज संबंधांचे परीक्षण करा.
- (४) छत्रपती संभाजी महाराजांची कारकीर्द थोडक्यात रेखाटा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन):

[३०]

- (१) शाहिस्तेखानाच्या मराठ्यांच्या राज्यावरील स्वारीची कारणमीमांसा करा.
- (२) सिद्दी जौहराच्या स्वारीचे वर्णन करा.
- (३) शाहूच्या सुटकेस कारणीभूत झालेल्या घटकांचे परीक्षण करा.
- (४) मराठ्यांच्या स्वातंत्र्ययुद्धात संताजी घोरपडे आणि धनाजी जाधव यांनी केलेल्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 4

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 2 : Historiography)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :** (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) State the definition of History by E. H. Carr.
- (2) State the meaning of 'Research'.
- (3) Name any four auxiliary disciplines of History.
- (4) Who is called the 'Ghost Writer'?
- (5) What do you know about 'Hijri'?
- (6) Explain the term 'Mahajar'?
- (7) What is Positive Criticism?
- (8) Write any two features of Romantic Historians.
- (9) Explain the meaning of 'Subaltern Studies'.
- (10) What is Marxism?
- (11) Explain the term 'Imperialistic Historiography'.
- (12) Name any two works written by V. K. Rajawade.
- (13) Why is G. S. Sardesai called as 'Riyasatkar'?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) State the nature of History.
- (2) Explain the meaning of External Criticism.
- (3) State the importance of Nationalistic Historiography.
- (4) Write a note on Grant Duff as Maratha Historian.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Give an account of the documents that are available in Bharat Itihas Samshodhak Mandal Archives, Pune.
- (2) Discuss various methods of fixing dates.
- (3) Explain the contribution of K.A. Nilakanth Shastri in the Indian Historiography.
- (4) Discuss the contribution of S.N. Sen in the Maratha Historiography.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Is Historiography a Science or an Art? Why? Explain it.
- (2) How is authenticity of sources ascertained? Explain with example.
- (3) Explain the contribution of D. D. Kosambi in Indian Historiography.
- (4) State the contribution of Jadunath Sarkar in Maratha Historiography.

—————

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) इ. एच. कार यांनी केलेली इतिहासाची व्याख्या सांगा.
- (२) 'संशोधन' याचा अर्थ सांगा.
- (३) इतिहासाची कोणतीही चार सहाय्यकारी शास्त्रे सांगा.
- (४) 'छाया लेखक' कोणाला म्हणतात?
- (५) 'हिजरी' विषयी तुम्हांला काय माहिती आहे?
- (६) 'महजर' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (७) वास्तववादी टीका म्हणजे काय?
- (८) स्वच्छंदतावादी इतिहास लेखकांची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- (९) 'सबाल्टर्न स्टडीज'चा अर्थ स्पष्ट करा.
- (१०) मार्क्सवाद म्हणजे काय?
- (११) 'साम्राज्यवादी इतिहास लेखनशास्त्र' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (१२) वि. का. राजवाडे यांनी लिहिलेल्या कोणत्याही दोन ग्रंथांची नावे सांगा.
- (१३) जी. एस. सरदेसाई यांना 'रियासतकार' का म्हणतात?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) इतिहासाचे स्वरूप सांगा.
- (२) बहिरंग परीक्षणाचा अर्थ स्पष्ट करा.
- (३) राष्ट्रवादी इतिहास लेखनशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
- (४) मराठ्यांचा इतिहासकार म्हणून ग्रँट डफ बाबत टीप लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) पुणे येथील भारत इतिहास संशोधक मंडळाच्या अभिलेखागारात उपलब्ध असलेल्या कागदपत्रांचा आढावा घ्या.
- (२) कालमापनाच्या विविध पद्धतींची चर्चा करा.
- (३) के. ए. नीळकंठशास्त्री यांचे भारतीय इतिहास लेखनशास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.
- (४) मराठ्यांच्या इतिहास लेखनशास्त्रातील एस. एन. सेन यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन):

[३०]

- (१) इतिहास लेखनशास्त्र एक शास्त्र आहे की कला? का? ते स्पष्ट करा.
- (२) साधनांची सत्यता कशी निश्चित केली जाते? उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- (३) डी. डी. कोसांबी यांचे भारतीय इतिहास लेखनशास्त्रातील योगदान स्पष्ट करा.
- (४) मराठ्यांच्या इतिहास लेखनशास्त्रातील जदुनाथ सरकार यांचे योगदान सांगा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 5

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 4 : Medieval Indian Ideas and Institutions)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*

(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) State any two literary sources in Tamil for the study of Medieval Indian ideas and institutions.
- (2) State Gazzali's definition of Politics.
- (3) Name the authors of the following works :
 - (i) Arau - Ahalil - Madinatil - Fazilah
 - (ii) Munqiz - Minaz - Zalal
- (4) What is 'Theocracy'?
- (5) What is meant by 'Vrittis'?
- (6) Name the four dynasties of the Vijayanagar state.
- (7) What is 'Ijma'?
- (8) What is 'Du - aspa' and 'Siha - aspa'?
- (9) Which was the court language of the Mughals?
- (10) State the difference between 'Valangai' and 'Idangai'.
- (11) What is meant by 'Haqiqat'?
- (12) Define the term 'Rayarekhe'.
- (13) Which were the three groups of harbours during the Mughal Period?

[4105] – 5

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) State Sukracharya's theory of the social order.
- (2) Explain the main sources of the Muslim Law.
- (3) Make a note on Zabt (Jama-i-Dahasala) System.
- (4) Write in brief about trade under the Delhi Sultans.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Describe the salient features of the Mughal Kingship.
- (2) What were the salient Features of Feudalism in Medieval India?
- (3) Examine the position of women in the Medieval Hindu Society.
- (4) Give an account of the currency system under Delhi Sultanate.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Evaluate the literary sources useful for the study of Medieval Indian ideas and institutions.
- (2) Critically examine the religious policy of Emperor Akbar.
- (3) Explain the philosophical foundation of Sufism and point out its different orders.
- (4) Give an outline of the growth of trade and industries under Delhi Sultanate.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) मध्ययुगीन भारतीय संकल्पना व संस्था यांच्या अभ्यासाची कोणतीही दोन तमीळ वाङ्मयीन साधने सांगा.
- (२) घझालीने केलेली राज्यशास्त्राची व्याख्या सांगा.
- (३) खालील ग्रंथांचे लेखक सांगा :
- (i) 'आराऊ - अहलिल - मदिनतील - फासिला'
- (ii) 'मुन्कीज - मिनाज - झलाल'
- (४) 'धर्माधिष्ठित राज्य' म्हणजे काय?
- (५) 'वृत्ती' म्हणजे काय?
- (६) विजयनगरची चार राजघराणी सांगा.
- (७) 'इज्मा' म्हणजे काय?
- (८) 'दु-अस्पा' आणि 'सिह-अस्पा' म्हणजे काय?
- (९) मोगलांची दरबारी भाषा कोणती होती?
- (१०) 'वलंगै' व 'इडंगै' यांतील फरक सांगा.
- (११) 'हकीकत' म्हणजे काय?
- (१२) 'रायरेखे' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (१३) मोगल काळात बंदरांचे तीन गट कोणते होते?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) शुक्राचार्यांचा समाजरचनेचा सिद्धांत सांगा.
- (२) मुस्लीम विधिनियमांचे मुख्य आधारस्तंभ विशद करा.
- (३) झब्त (जमा - इ - दहसाल) पद्धतीवर टीप लिहा.
- (४) दिल्लीच्या सुलतानांच्या अमलखालील व्यापाराविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) मुघल राजपदाच्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (२) मध्ययुगीन भारतातील सरंजामशाहीची ठळक वैशिष्ट्ये कोणती?
- (३) मध्ययुगीन हिंदु समाजातील स्त्रियांच्या स्थानाचे परीक्षण करा.
- (४) दिल्लीच्या सुलतानशाही अमलतील चलन पद्धतीचा वृत्तांत द्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन): [३०]

- (१) मध्ययुगीन भारतीय संकल्पना व संस्थांच्या अभ्यासासाठी उपयुक्त असणाऱ्या वाङ्मयीन साधनांचे मूल्यमापन करा.
- (२) सम्राट अकबराच्या धार्मिक धोरणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- (३) सुफी संप्रदायाची तात्त्विक बैठक स्पष्ट करा आणि त्यातील विविध संप्रदायांचा निर्देश करा.
- (४) सुलतानशाहीकालीन व्यापार व उद्योगधंद्याच्या विकासाची रूपरेषा द्या.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 6

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : C - 6 : Indian National Movement)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : [20]

- (1) What is meant by 'Dual Government'?
- (2) State any two provisions of Treaty of Allahabad (1765).
- (3) Explain the concept 'Liberalism'.
- (4) State any two principles of Brahma Samaj.
- (5) What is meant by 'Economic Nationalism'?
- (6) Name any two political associations in Bombay Presidency before 1885.
- (7) Name any four leaders of Bombay Presidency in the foundations of Indian National Congress.
- (8) State the philosophy of Moderates.
- (9) Write any two salient features of Lucknow Pact 1916.
- (10) Explain the concept 'Swadeshi'.
- (11) State any two causes responsible for the failure of Swaraj Party.
- (12) Explain the concept 'Two - Nation Theory'.
- (13) Explain the concept 'Dominion Status'.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) Explain the importance of Battle of Plassy.
- (2) Write a short note on Aligarh Movement.
- (3) Explain the nature of Civil-Disobedience Movement.
- (4) Write the nature of Khilafat Movement.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) Examine the causes of Uprising of 1857.
- (2) State the economic background leading to the rise and growth of Indian Nationalism.
- (3) Review the workers' movement in India as mass movement.
- (4) Give an account of the constitutional development in India upto 1919.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) State the contribution of Prarthana Samaj and Ramkrishna Mission in Socio-Religious Reform Movement.
 - (2) Explain the role played by Political Associationa in Bengal and Madras Presidency in political awakening.
 - (3) Give an account of the 'Quit India Movement' in India, 1942.
 - (4) Review the communal conflict in India. How did it lead to the partition of India?
-

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) 'दुहेरी शासन व्यवस्था' म्हणजे काय?
- (२) अलहाबाद तहाच्या (१७६५) कोणत्याही दोन तरतुदी सांगा.
- (३) 'उदारमतवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (४) ब्राम्हो समाजाची कोणतेही दोन तत्त्वे सांगा.
- (५) 'आर्थिक राष्ट्रवाद' म्हणजे काय?
- (६) १८८५ पूर्वीच्या मुंबई इलाख्यातील कोणत्याही दोन राजकीय संस्थांची नावे सांगा.
- (७) भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेत सहभागी असलेल्या मुंबई इलाख्यातील कोणत्याही चार नेत्यांची नावे सांगा.
- (८) मवाळांचे तत्त्वज्ञान सांगा.
- (९) १९१६ च्या लखनौ कराराची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (१०) 'स्वदेशी' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (११) स्वराज्य पार्टीच्या पतनास कारणीभूत ठरलेली कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- (१२) 'द्विराष्ट्रवाद' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (१३) 'वसाहतीचे स्वराज्य' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[१०]

- (१) प्लासीच्या लढाईचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- (२) अलिगढ चळवळीवर टिपा लिहा.
- (३) सविनय कायदेभंग आंदोलनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- (४) खिलाफत चळवळीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) :

[२०]

- (१) १८५७ च्या उठावाच्या कारणांचे परीक्षण करा.
- (२) भारतीय राष्ट्रवादाच्या उदय व विकासास कारणीभूत ठरलेली आर्थिक पार्श्वभूमी सांगा.
- (३) एक जन आंदोलन म्हणून भारतातील कामगार चळवळीचा मागोवा घ्या.
- (४) १९१९ पर्यंतच्या भारतातील घटनात्मक विकासाचा आढावा घ्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन):

[३०]

- (१) भारताच्या सामाजिक व धार्मिक सुधारणा चळवळीतील प्रार्थना समाज व रामकृष्ण मिशन यांचे योगदान सांगा.
- (२) राजकीय जागृतीत बंगाल व मद्रास इलाख्यातील राजकीय संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
- (३) भारतातील १९४२च्या 'चले जाव आंदोलना'चा आढावा घ्या.
- (४) भारतातील जमातवादी संघर्षाचा मागोवा घ्या. तो भारताच्या फाळणीस कसा जबाबदार ठरला?

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 7

M. A. (PART - I) Examination – 2012

HISTORY

[HS : GR. - 1 (C) : History of U. S. A.]

(1861 - 1945)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) Who issued the 'Emancipation Proclamation'? When?
- (2) Name the authors of the following works :
 - (i) 'Manifest Destiny'.
 - (ii) 'The Gilded Age'.
- (3) Who were called as 'Robber Barons'?
- (4) Who was Rockefeller?
- (5) What is 'Social Darwinism'?
- (6) What is mean by Anti-Trust Legislation?
- (7) Why is the Spanish-American War of 1898 called 'The Splendid Little War'?
- (8) What is mean by the 'Open Door Policy'?
- (9) Who had established 'Brain Trust' Why?
- (10) What was the ratio of 'naval power' fixed by the 'Five Power Naval Treaty' at Washington conference?
- (11) What was the main provision of F. D. Roosevelt's Reconstruction Plan of the Supreme Court which was known as 'Court Packing Plan.'

[4105] – 7

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

(12) What is 'Good Neighbour Policy'?

(13) When did Japan attack the Pearl Harbour? Mention the year with date.

Q. 2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

(1) State the Fourteenth Amendment.

(2) Write a note on 'The Knights of Labour'.

(3) What was Theodore Roosevelt's corollary to the Munroe Doctrine?

(4) Write a note on Tennessee Valley Authority.

Q. 3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

(1) State the impact of the Civil War on Southern States.

(2) Discuss the causes of the decline of the Populist Movement.

(3) Write a critical note on the 'Fourteen Points' of Woodro Wilson.

(4) Give a brief account of the Foreign Policy of U.S.A. between the two World Wars.

Q. 4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

(1) Examine the role played by Abraham Lincoln in the history of U.S.A.

(2) Explain the philosophy of 'big business' and examine the causes of its rise.

(3) Examine the steps taken by President Hoover to overcome the 'great depression'. How far was he successful?

(4) State the impact of capitalism on American society and value system.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) 'दास विमोचनाचा जाहीरनामा' कोणी प्रसिद्ध केला? केव्हा?
- (२) खालील ग्रंथांचे लेखक सांगा :
 - (i) 'मॅनिफेस्ट डेस्टिनी' (Manifest Destiny)
 - (ii) 'दी गिल्डेड एज' (The Gilded Age)
- (३) 'लुटारू सरदार' कोणाला म्हणत असत?
- (४) रॉकफेलर कोण होता?
- (५) 'सामाजिक डार्विनवाद' म्हणजे काय?
- (६) 'ट्रस्ट विरोधी कायदे' म्हणजे काय?
- (७) इ. स. १८९८च्या स्पॅनिश-अमेरिकन युद्धाला 'वैभवशाली छोटे युद्ध' (Splendid Little War) असे का म्हणत?
- (८) 'मुक्तद्वार धोरण' म्हणजे काय?
- (९) 'तज्ञ मंडळींचा गट' (ब्रेन ट्रस्ट) कोणी स्थापन केला होता? का?
- (१०) वॉशिंग्टन परिषदेत झालेल्या 'पाच सत्तांच्या नाविक कराराने' निश्चित केलेले नाविक सामर्थ्याचे प्रमाण काय होते?
- (११) 'कोर्ट पॅकिंग प्लॅन' या नावाने प्रसिद्ध असलेल्या एफ. डी. रुझवेल्ट यांच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या पुनर्रचनेविषयीच्या प्रस्तावातील प्रमुख तरतूद कोणती होती?
- (१२) 'सज्जन शेजारी धोरण' म्हणजे काय?
- (१३) जपानने 'पर्ल हार्बर'वर हल्ला कधी केला? वर्ष व दिनांक सांगा.

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) 'चौदावी घटनादुरुस्ती' सांगा.
- (२) टीप लिहा - 'नाइट्स ऑफ लेबर'
- (३) 'मनो सिद्धांताला थिओडोर रूझवेल्टने जोडलेली पुस्ती' काय होती?
- (४) 'टेनेसी व्हॅली अॅथॉरिटी' (TVA) यावर टीप लिहा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) सादवी युद्धाचा दक्षिणेकडील राज्यांवर पडलेल्या प्रभावाची चर्चा करा.
- (२) पॉप्युलिस्ट चळवळीच्या न्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.
- (३) वुड्रो विल्सनच्या 'चौदा मुद्द्यांवर' सटीक टीप लिहा.
- (४) दोन महायुद्धांदरम्यानच्या अमेरिकेच्या परराष्ट्रीय धोरणाचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन): [३०]

- (१) अमेरिकेच्या इतिहासात अब्राहम लिंकनने केलेल्या कामगिरीचे परीक्षण करा.
- (२) बड्या उद्योगांमागील तत्त्वज्ञान स्पष्ट करून त्यांच्या उदयाची कारणमीमांसा करा.
- (३) महामंदीला तोंड देण्यासाठी राष्ट्राध्यक्ष हुवरने कोणते उपाय योजले? त्यात ते कितपत यशस्वी झाले?
- (४) भांडवलवादाचा अमेरिकन समाज आणि मूल्यांवर पडलेला प्रभाव सांगा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 8

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

(HS : Gr - I.D. : Modern Japan)

(1853-1955)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

Note : (i) *All questions are compulsory.*
(ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer in about **20** words each (**any ten**) :

[20]

- (1) Explain the concept of 'Feudalism'.
- (2) Which event brought an end to Shogun's Rule in Japan?
- (3) State any two consequences of Perry's mission.
- (4) Explain the term 'Shugiyen'.
- (5) What is 'Genro'?
- (6) Where was the capital of Japan transferred from Kyo-To in modernization period?
- (7) State any two causes of Japan's economic interest in Korea.
- (8) State any two provisions of Anglo-Japanese Alliance, 1902.
- (9) What is meant by 'Manchukuo'?
- (10) Who was General Tojo?
- (11) Name the nations involved in Anti Comintern Pact?
- (12) Who was General Mac-Arthur?
- (13) What is Economic Resurgence?

[4105] – 8

Page 1

P.T.O.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

Q. 2. Answer in about 50 words each (any two) :

[10]

- (1) Write a short note on the Treaty of 'Kanagawa' (1854).
- (2) State the social reforms during the period of Meiji Restoration.
- (3) What was the Manchurian Crisis?
- (4) Why did U.S.A. drop atom bombs on Hiroshima and Nagasaki?

Q. 3. Answer in about 150 words each (any two) :

[20]

- (1) Trace the causes of the downfall of the Tokugawa Shogunate?
- (2) Give an account of Sino-Japan's war (1894-95).
- (3) What was the contribution of 'Zaibatsu' in economic development of Japan? Discuss.
- (4) Explain the role of Japan in World War II.

Q. 4. Answer in about 500 words each (any two) :

[30]

- (1) Evaluate the success of Washington Conference.
- (2) Give an account of the rise of Militarism in Japan.
- (3) Explain the causes of Japan's surrender in the Second World War.
- (4) Analyse the factors responsible for the economic resurgence of Japan.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा) :

[२०]

- (१) 'सरंजामशाही' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (२) जपानमधील शोगूनची सत्ता नष्ट होण्यासाठी कोणती घटना कारणीभूत ठरली?
- (३) पेरीच्या मोहिमेचे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.
- (४) 'शुगीयीन' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (५) 'जेन्रो' म्हणजे काय?
- (६) आधुनिकीकरणाच्या काळात जपानची 'क्योटो' वरून राजधानी कोठे स्थलांतरित केली?
- (७) जपानच्या कोरियातील आर्थिक हितसंबंधांची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
- (८) इंग्लंड-जपान कराराच्या (१९०२) कोणत्याही दोन तरतुदी सांगा.
- (९) 'मांचुकुओ' म्हणजे काय?
- (१०) जनरल टोजो कोण होता?
- (११) साम्यवाद विरोधी करारात सहभागी असलेल्या राष्ट्रांची नावे लिहा.
- (१२) जनरल मॅक-ऑर्थर कोण होता?
- (१३) आर्थिक पुनरुत्थान म्हणजे काय?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) १८५४च्या कानागावा तहावर टीप लिहा.
- (२) मेईजी काळातील सामाजिक सुधारणा सांगा.
- (३) मांचुरियन पेचप्रसंग काय होता?
- (४) अमेरिकेने हिरोशिमा व नागासाकीवर बॉम्ब का टाकले?

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) तोकुगावा शोगुनच्या व्हासाची कारणे विशद करा.
- (२) १८९४-९५च्या चीन-जपान युद्धाचा आढावा घ्या.
- (३) जपानच्या आर्थिक विकासात झैबत्सूंचे काय योगदान होते? चर्चा करा.
- (४) दुसऱ्या महायुद्धातील जपानची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [३०]

- (१) वॉशिंग्टन परिषदेच्या यशाचे मूल्यमापन करा.
- (२) जपानमधील लष्करशाहीच्या उदयाचा आढावा घ्या.
- (३) दुसऱ्या महायुद्धातील जपानच्या शरणागतीची कारणे स्पष्ट करा.
- (४) जपानच्या आर्थिक पुनरुत्थानास कारणीभूत ठरलेल्या घटकांचे विश्लेषण करा.

Total No. of Questions - 04]

[Total No. of Printed Pages - 04

[4105] – 9

M.A. (PART - II) Examination – 2012

HISTORY

[HS. Gr. I (E) : History of West Asia (Turkey and Iran)]

(1900 - 1970)

(Annual Pattern)

Time : Three Hours

Total Marks : 80

- Note :**
- (i) *All questions are compulsory.*
 - (ii) *Figures to the right indicate full marks.*

Q. 1. Answer the following questions in about **20** words each (**any ten**) : **[20]**

- (1) State the names of two leaders of 'Ottoman Liberal Conference' held at Paris in 1902.
- (2) Write two features of the reign of Abdul Hamid II.
- (3) What is 'Young Turk Movement'?
- (4) Who was Ismet Inonu?
- (5) What was 'Fedayan Islam'?
- (6) Explain the concept 'Pan - Islam'?
- (7) Explain the concept 'Gunboat Diplomacy'.
- (8) Who was Devid Ben Gurian?
- (9) What is 'Arab Nationalism'?
- (10) State the years of the following events :
 - (i) Birth of Israel.
 - (ii) Foundation of Arab League.

- (11) Define the term 'Felahin'.
- (12) Under the mandate system of League of Nations, Iraq was handed over to whom?
- (13) Why was the organization OPEC founded?

Q.2. Answer the following questions in about **50** words each (**any two**) : **[10]**

- (1) State the demerits of the administration system of Abdul Hamid II.
- (2) Write the reforms of Reza Shah in Iran.
- (3) Write note on Suez Crisis.
- (4) State in brief the effect of mineral oil on world economy.

Q.3. Answer the following questions in about **150** words each (**any two**) : **[20]**

- (1) State in brief the salient features of Ottoman Empire.
- (2) Take a review of the Iranian Social structure before the 20th century.
- (3) Evaluate the contribution of the Wafd Party in Egypt.
- (4) Give in brief account of the nationalist movement in Syria.

Q.4. Answer the following questions in about **500** words each (**any two**) : **[30]**

- (1) Discuss the contribution of Mustafa Kemal Pasha in the modernization of Turkey.
- (2) What was Oil Diplomacy? Explain the role of Dr. Mossadiq in it.
- (3) Take a detailed review of the different stages in Arab-Israel conflict.
- (4) Give brief account of the socio-economic life in Egypt under the British domination.

(मराठी रूपांतर)

वेळ : तीन तास

एकूण गुण : ८०

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र. १. खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी सुमारे २० शब्दांत लिहा. (कोणतेही दहा) : [२०]

- (१) १९०२मध्ये पॅरिस येथे भरलेल्या ऑटोमन उदारमतवादी परिषदेच्या दोन नेत्यांची नावे सांगा.
- (२) अब्दुल हमीद दुसरा याच्या राजवटीची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- (३) 'तरुण तुर्क चळवळ' म्हणजे काय?
- (४) इस्मत इनो कोण होता?
- (५) फेदायन इस्लाम काय होते?
- (६) पॅन-इस्लाम ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (७) गनबोट डिप्लोमसी (Gunboat Diplomacy) ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- (८) डेव्हीड बेन गुरियन कोण होता?
- (९) अरब राष्ट्रवाद म्हणजे काय?
- (१०) खालील घटनांचे सन (वर्ष) सांगा :
 - (i) इस्त्रायलची निर्मिती
 - (ii) अरब लीगची स्थापना
- (११) 'फेलाहिन' ही संज्ञा स्पष्ट करा.
- (१२) राष्ट्रसंघाच्या विश्वस्त पद्धतीनुसार इराक कोणाकडे सोपविले होते?
- (१३) ओपेक (OPEC) ही संघटना का स्थापन करण्यात आली?

प्र. २. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [१०]

- (१) अब्दुल हमीद दुसरा याच्या शासनव्यवस्थेचे दोष सांगा.
- (२) इराणमधील रेझा शहाच्या सुधारणा लिहा.
- (३) टीप लिहा - सुवेझ कालवा संघर्ष.
- (४) जागतिक अर्थव्यवस्थेवरील खनिज तेलाचा प्रभाव थोडक्यात सांगा.

प्र. ३. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे १५० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) : [२०]

- (१) ऑटोमन साम्राज्याची ठळक वैशिष्ट्ये थोडक्यात सांगा.
- (२) विसाव्या शतकाच्या पूर्वीच्या इराणी समाजव्यवस्थेचा आढावा घ्या.
- (३) इजिप्तमधील वपद पक्षाच्या कामगिरीचे मूल्यमापन करा.
- (४) सीरियामधील राष्ट्रवादी चळवळीचा थोडक्यात वृत्तांत द्या.

प्र. ४. खालील प्रश्नांची प्रत्येकी सुमारे ५०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन): [३०]

- (१) तुर्कस्थानच्या आधुनिकीकरणातील मुस्ताफा केमाल पाशाच्या योगदानाची चर्चा करा.
- (२) तेलाचे राजकारण म्हणजे काय? त्यातील डॉ. मुसाद्दीकची भूमिका स्पष्ट करा.
- (३) अरब-इझ्रायल संघर्षातील विविध टप्प्यांचा सविस्तर आढावा घ्या.
- (४) ब्रिटिश आधिपत्याखालील इजिप्तमधील सामाजिक व आर्थिक जीवनाचा वृत्तांत द्या.

